

**Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības
koordinācijas institūcijas padomes sēdes
protokols Nr. 1**

Klātienē

Rīgā, Brīvības bulv. 36, Bibliotēka

2026. gada 27. februārī

Sēdi vada:

Pēteris Vilks – Valsts kancelejas direktora vietnieks valsts attīstības un starpnozaru pārvaldības jautājumos, Pārresoru koordinācijas departamenta vadītājs

Ar balsstiesībām piedalās:

Jānis Lielpēteris – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes loceklis

Andulis Židkovs – Satiksmes ministrijas valsts sekretārs

Boriss Kņigins – Veselības ministrijas valsts sekretāra vietnieks finanšu jautājumos

Agija Leitāne-Šķēle – Finanšu ministrijas Juridiskā departamenta direktore

Jānis Šnore – Zemkopības ministrijas valsts sekretāra vietnieks budžeta un finanšu jautājumos

Agnese Krūmiņa – Tieslietu ministrijas Stratēģijas departamenta direktore

Edijs Šaicāns – Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietnieks

Baiba Zakevica – Kultūras ministrijas Valsts sekretāra vietniece attīstības un finanšu jautājumos (no plkst. 10.20-11.00)

Gita Oškāja – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētāja vietniece

Andris Grafs (attālināti) – Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūta viceprezidents un vadītājs Latvijā

Kaspars Gorkšs – Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors

Piedalās:

Dzintra Gasūne – Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamenta Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas vadītāja

Inguna Strautmane – Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietniece

Ieva Kuške – Veselības ministrijas Kapitālsabiedrību un investīciju uzraudzības nodaļas vadītāja

Jolanta Nalivaiko – Ekonomikas ministrijas Valsts kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas eksperte

Mārcis Katajs – Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Nozaru politikas nodaļas vecākais referents

Dagnija Zepa – Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamenta Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante

Laura Līne – Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamenta Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas juriskonsultante

Kristīne Vītola – Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamenta Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante

Protokolē:

Kristīne Vītola – Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamenta Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante

Sēdi sāk plkst. 10.⁰⁰

1. Aktualizētās Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas

Ziņo: Dz. Gasūne

Izsakās: A. Leitāne-Šķēle, B. Kņigins, I. Strautmane, A. Krūmiņa, B. Zakevica, E. Šaicāns, G. Oškāja, A. Grafs, P. Vilks, Dz. Gasūne

A. Leitāne-Šķēle jautā, vai, ņemot vērā no valsts atkarīgo komerciālo valsts kapitālsabiedrību lielo skaitu, ir iespēja detalizētāk precizēt optimālo kapitāla struktūru šīm valsts kapitālsabiedrībām.

Dz. Gasūne norāda, ka no valsts atkarīgo komerciālo valsts kapitālsabiedrību grupā iedalītās kapitālsabiedrības var būt ar dažādu pašu ieņēmumu īpatsvaru. Skaidro, ka, piemēram, Satiksmes ministrijas valsts kapitālsabiedrību pakalpojumā ir iecenots 9% atdeves rādītājs, tātad peļņas piecenojums ir 9-10%, kas tiek segts no budžeta līdzekļiem.

P. Vilks atzīmē, ka nav nepieciešams atsevišķi sniegt aprakstu par nekomerciālajām un komerciālajām atkarīgajām valsts kapitālsabiedrībām, bet kapitāla daļu turētājiem jāņem vērā, ka šīm kapitālsabiedrībām ir raksturīgi citi parametri.

B. Kņigins jautā par iespēju neiekļaut administratīvo izmaksu īpatsvaru 5-10%, ņemot vērā administratīvo izmaksu īpatsvara samazināšanas prasību un 2% īpatsvaru Veselības ministrijas valsts kapitālsabiedrībās.

Dz. Gasūne piedāvā vadlīnijās precizēt administratīvo izmaksu īpatsvaru 2-10% apmērā.

A. Krūmiņa jautā, vai ir viennozīmīgi skaidra administratīvo izmaksu definīcija.

B. Zakevica piebilst, ka Valsts kontrole izvirzījusi prasību definēt administratīvās izmaksas. Ja būtu vienotas Pārresoru koordinācijas departamenta izstrādātas vadlīnijas, tad varētu noteikt to konkrētu procentuālo robežu valsts kapitālsabiedrībās.

Dz. Gasūne atbild, ka Pārresoru koordinācijas departaments nevar noteikt, kā katra valsts kapitālsabiedrība definē savu grāmatvedības politiku, kā piemēru minot daudzu lielo valsts kapitālsabiedrību pielietoto starptautisko grāmatvedības standartu metodoloģiju.

P. Vilks piedāvā precizēt vadlīniju projektā norādīto attiecībā uz administratīvām izmaksām, kur katrai valsts kapitālsabiedrībai būtu jādefinē tās profils, paskaidrojot administratīvo izmaksu īpatsvara noteikto līmeni salīdzinājumā ar līdzīgiem tirgus rādītājiem. Vadlīniju projektā tiks skaidrāk norādīts, ka administratīvo izmaksu procentuālais apmērs ir norādīts kā piemērs.

E. Šaicāns jautā, kādēļ šobrīd tiek aktualizētas vadlīnijas, ja pašlaik Saeimā notiek darbs pie likumprojekta pārskatīšanas. Iebildums ir arī attiecībā uz definēto 3-5 gadu salīdzināmo periodu, jo, piemēram, enerģētikas nozarē tiek skatīts garāks laika periods, līdz ar to periods būtu definējams atkarība no nozares. Turklāt vadlīnijas ietver pārāk striktus nosacījumus, ierobežojot kapitāla daļu turētāja pienākumus un lomu. Jautā arī, vai turpmāk katrai valsts kapitālsabiedrībai būtu jāveic kredītreitings novērtējums.

P. Vilks skaidro, ka vadlīnijas precizētas, izpildot iepriekš dotus uzdevumus.

D. Gasūne skaidro, ka valsts kapitālsabiedrību finanšu mērķis ir kredītreitings un dividendžu politika. Ka piemēru min Latvenergo, kur uzņēmumam straujā investīciju periodā ir jāaprēķina nākotnes perspektīvā dividendžu politika, atdeves rādītājs un kapitāla struktūra. Kapitāla struktūru attiecīgi stingri nosaka reitings, lai neveidotos nestabilitāte. Tas ir vienmēr bijis parametrs uzņēmumiem, kuriem ir obligācijas, jo, samazinoties reitingam, obligācijām pieaug procentu likmes. Uzņēmumiem, kuriem jau ir noteikts reitings, atkārtoti tas nav jānosaka. Savukārt dividendžu politikai jābūt saskaņotai ar kapitāla struktūru. Katram uzņēmuma īpašniekam ir svarīgi 3 savstarpēji saistīti rādītāji – kapitāla atdeve, dividendžu politika un vai uzņēmums var finansēt savas investīcijas. Attiecībā uz dividendžu noteikšanas politiku, arī Latvenergo vērtē izmaksātās dividendes citos uzņēmumos iepriekšējo 3-5 gadu periodā, lai noteiktu plānoto dividendžu apjomu.

E. Šaicāns aicina precizēt, ka 3-5 gadu periods vadlīnijās ir minēts kā piemērs.

G. Oškāja uzsver valsts kapitālsabiedrību sadarbību ar arodbiedrībām, un vadlīnijās būtu vēlams stiprināt sociālo dialogu, jo finanšu mērķu sasniegšana skar arī darbiniekus un viņu tiesības. Nosakot atalgojuma politiku, būtu svarīgi veikt konsultācijas ar arodbiedrībām. Minēti pozitīvi piemēri, kad arodbiedrības pieaicinātas nominācijas komisijās, uz valdes un padomes sēdēm. Attiecībā uz investoru piesaisti nedrīkst pieļaut privatizācijas aizlieguma atcelšanu tām kapitālsabiedrībām, kurām tas noteikts normatīvajos aktos un ir stratēģiskas un kritiskās infrastruktūras nozīmes kapitālsabiedrības, kuras pilda ne tikai ekonomikas funkcijas, bet vienlaikus arī sociālās un drošības funkcijas.

Dz. Gasūne atzīmē, ka jau šobrīd vadlīnijās minētas gan ieinteresētās puses, gan ietekmes puses, kā arī esošo praksi organizēt stratēģiju seminārus, iesaistot visas ieinteresētās puses.

A. Grafs atzīmē valsts budžeta likumu, kas paredz 90% izmaksu dividendēs, ierobežojot valsts kapitālsabiedrību plānošanas procesu. Šo aspektu būtu nepieciešams fiksēt un strukturēt. Otrs aspekts attiecas uz budžeta izpildes novirzi, kas nedrīkst pārsniegt 1% - pie pašreizējām tirgus svārstībām šis līmenis vērtējams kā optimistisks. Treškārt, attiecībā uz valsts kapitālsabiedrību dalījumu grupās un sasaisti ar gaidu vēstuli - ņemot vērā, ka notiek darbs pie likumprojekta,

dalījumu grupās nevajadzētu sasaistīt ar gaidu vēstuli, jo valsts kapitālsabiedrības var pāriet no vienas grupas citā, savukārt gaidu vēstule attiecas uz ilgāka termiņa periodu.

Dz. Gasūne paskaidro, ka attiecībā uz budžeta izpildes novirzi vadlīnijās ir minēts piemērs nekomerciālu atkarīgo valsts kapitālsabiedrību mērķim, kad ir jau noslēgts deleģēšanas līgums par summu, kas ir jāizpilda. Attiecībā uz valsts kapitālsabiedrību dalījumu grupās, vienlaicīgi notiek vairāku parametru maiņa, kas ir sasaistīti ar gaidu vēstulē minētiem mērķiem.

B. Zakevica jautā, vai gaidu vēstule nosūtāma Valsts kancelejai.

P. Vilks atbild – ja tiks panākta vienošanās, ka gaidu vēstule pēc apstiprināšanas tiek nekavējoši publiskota ministrijas mājaslapā, Valsts kancelejai tā nav jānosūta.

Padome nolemj:

Apstiprināt pēc šodienas sēdes precizētās “Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas”. Precizētās vadlīnijas tiks elektroniski nosūtītas sēdes dalībniekiem elektroniskai saskaņošanai.

2. Vadlīniju projekts publiskas personas kapitālsabiedrību, publiski privāto kapitālsabiedrību un publiskas personas kapitālsabiedrību atkarīgo kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanai

Ziņo: Dz. Gasūne

Izsakās: B. Kņigins, P. Vilks, E. Šaicāns, A. Leitāne-Šķēle, Dz. Gasūne, G. Oškāja

B. Kņigins ziņo, ka vadlīnijas ierobežo ārsta motivāciju kļūt par valdes locekli, jo par amatu savienošanu tajā pašā valsts kapitālsabiedrībā valdes locekļa atlīdzība nedrīkst pārsniegt 20%. Var izveidoties situācija, kad pilnas slodzes ārsts vienā slimnīcā veiks arī valdes locekļa pienākumus citā slimnīcā, jo šajā situācijā ārsta un valdes locekļa darba laiks nav ierobežots. Norāda uz problemātiku, vērtējot valdes locekļu, kas pilda ārsta pienākumus, darba izpildes kvalitāti. Piedāvā svītrot visu no vadlīnijām, nosakot, ka veselības aprūpes nozare ir izņēmums attiecībā uz vienoto atlīdzību.

Dz. Gasūne skaidro, ka vadlīniju projektā noteiktais par to, ka papildu amata pienākumu veikšanai patērētais laiks nedrīkst pārsniegt vidēji 20% no normālā darba laika mēnesī, ir balstīts uz Darba likumā iekļauto virsstundu regulējumu un ir paredzēts, lai aizsargātu personas tiesības uz darba un privātās dzīves līdzsvaru.

P. Vilks atzīmē, ka vadlīnijās nevar noteikt, ka vienotā atlīdzība ir 80/20%.

E. Šaicāns jautā, vai turpmāk valdes loceklis nedrīkstēs vienlaikus ieņemt virziena direktora amatu, kā tas šobrīd ir AS “Latvenergo”.

Dz. Gasūne piebilst, ka valdes atlīdzība ietver gan atlīdzību par dalību valdes sēdēs, gan arī atlīdzību par konkrētā virziena vadību, arī mērķu sasniegšanu kapitālsabiedrībā, līdzīgi, kā tiek skaidrota atlīdzība privātajā sektorā. Līdzīga pieeja izmantota arī ārzemju uzņēmumos, piemēram, Eesti Energia.

P. Vilks norāda, ka ir būtiski nodrošināt, ka valdes loceklis nepieņem lēmumus par sevi kā par darbinieku (atlīdzība, kontrole pār pienākumu izpildi).

A. Leitāne-Šķele atzīmē, ka likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” pieļauj, ka valdes loceklis var savienot savu amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, arī kā saimnieciskās darbības veicējs, ja tas atbilst likumā noteiktajām prasībām un nav pretrunā ar valdes locekļa amata pienākumu izpildi. Tādējādi vadlīnijās tiek atkārtots jau likumā definētais ierobežojums.

B. Kņigins iebilst pret regulējumu, kas nosaka pārbaudīt ārsta darba kvalitāti.

P. Vilks piebilst, ka tiks jautāts Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (turpmāk – KNAB) par esošo praksi un nākamajā Koordinācijas institūcijas padomes sēdē tiks atkārtoti skatīts jautājums par amatu savienošanu.

G. Oškāja piedāvā iekļaut vadlīnijās paredzēt iespēju darbiniekam kļūt par valdes locekli un skaidrot, kas šādā situācija notiek ar darbinieka atlīdzību, valdes locekļa atlīdzību, kā arī ar darbinieka atgriešanos darbinieka amatā situācijā, kad beidzas valdes pilnvaras.

Dz. Gasūne atbild, ka darbinieka kļūšana par valdes locekli ir iespējama nominācijas procesa ietvaros, kā par piemēru minot AS “Latvenergo”, kur attīstības direktore kļuva par valdes locekli. Valdes un padomes locekļu atlīdzības vadlīnijas neskar jautājumus par to, kā bijušais valdes loceklis var atgriezties darbinieka amatā.

E. Šaicāns norāda, ka politika attiecībā uz valsts kapitālsabiedrību valdes atlīdzību ir vērsta uz to, lai neveicinātu iekšējo izaugsmi. Viss ir atkarīgs no konkrētās darbinieka riska vēlmes.

G. Oškāja aicina šo jautājumu iekļaut kādā no nākamām padomes sēdēm.

A. Leitāne-Šķele jautā, vai no vadlīniju projekta ir saprotams, ka atlīdzības politikas izstrāde ir kā īpaši dokumentējama.

Dz. Gasūne skaidro, ka atlīdzības politika tiek izstrādāta vispārējā kārtībā.

Padome nolemj:

1. Valsts kancelejai veikt atsevišķas konsultācijas ar Veselības ministriju par Ministru kabineta sēdes protokollēmuma izpildi.
2. Mēneša laikā precizēt vadlīniju projektu publiskas personas kapitālsabiedrību, publiski privāto kapitālsabiedrību un publiskas personas kapitālsabiedrību atkarīgo kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanai un izskatīt nākošajā Koordinācijas institūcijas padomes sēdē.

3. Iniciatīvas “Celt valsti, nevis nodoklus” atklātā vēstule

Ziņo: A. Grafs

Izsakās: A. Židkovs, E. Šaicāns, P. Vilks, D. Gasūne, K. Gorkšs, A. Grafs

A. Židkovs atzīmē, ka 90% uzņēmuma peļņas tiek maksāts dividendēs un vadlīnijas nosaka, ka uzņēmumam jāvirzās uz sākotnējo publisko piedāvājumu kapitāla piesaistīšanai, kas mazinātu valsts līdzdalību un samazinātu dividendēs izmaksājamo daļu. Kāds būtu tā loģiskais pamatojums?

A. Grafs atzīst, ka šāds regulējums nav pareizs, pieminot 2012.-2015. gadus, kad, pieaugot dividenžu procentam, kopējā summa samazinājās. Nav pamatoti noteikt visām valsts kapitālsabiedrībām vienotu dividenžu procentu, bet gan tas būtu nosakāms individualizēti atbilstoši katra uzņēmuma specifikai. Kotēšana biržā nav veids, kā atrisināt dividenžu politiku, bet gan tās primārais mērķis ir piesaistīt finansējumu uzņēmuma attīstībai. Savukārt akcionāri pieņemtu lēmumu par izmaksājamo dividenžu procentu.

E. Šaicāns atbalsta priekšlikumu stiprināt valdes un padomes locekļu profesionālās zināšanas un jautā par uzņēmuma Ignitis praksi valdes un padomes locekļu atlasē.

A. Grafs atbild, ka Ignitis norit diskusijas par padomes locekļu skaita palielināšanu no 7 līdz 9, jo nevar aptvert kibernetikas jautājumus, kas saskaņā ar Eiropas Savienības regulējumu ir ietverti padomes locekļu risku pārvaldības kompetencē. Igaunijas un Lietuvas valsts kapitālsabiedrību padomes locekļu skaits ir lielāks nekā Latvijā, bet atalgojums ir zemāks.

P. Vilks pauž aicinājumu visus dalībniekus piedalīties ar priekšlikumiem Saeimas darba grupās šobrīd, kad norit darbs pie likumprojektu grozījumiem, vienlaikus izsakot šaubas, ka pirms rudens vēlēšanām būs iespējams panākt vienošanos par būtiskām reformām. Pieredze rāda, ka politiskajā ciklā, veidojot jaunu koalīciju un valdību, tiek formulēts valsts uzņēmumu portfelis, iespējamie atsavināmie uzņēmumi, biržā kotējamie uzņēmumi, un tajā brīdī par reformām šajos jautājumos var vienoties. Otrkārt, ir nepieciešams diskutēt par kandidātu atlases procesiem. Šajā jomā Valsts kontrole ir uzsākusi revīziju par nominācijas procesiem.

Dz. Gasūne piebilst, ka citās valstīs valsts kapitālsabiedrībās ir lielākas padomes nekā Latvijā, kur padomes locekļu kompetencē ir iekļautas papildu 3 jomas, kas nav Latvijā – kibernetika, inovācijas un tehnoloģijas, kas ir definētas arī OECD vadlīnijās. Tādējādi arī Latvijas regulējumā šīs jomas tiks ietvertas un šis jautājums tiks skatīts pēc Valsts kontroles veiktās revīzijas.

K. Gorkšs atbalsta A. Grafa piedāvājumu uzsākt dialogu ar Saeimu jau šobrīd, piebilstot, ka Latvijas Darba devēju konfederācija no pieciem prezentētajiem priekšlikumiem pilnībā atbalsta trīs un divus ar komentāriem. Pirmkārt, pārskatīt valsts līdzdalību atsevišķās valsts kapitālsabiedrībās. Otrkārt, virzību uz valsts kapitālsabiedrību kotēšanu biržā ar atsevišķiem izņēmumiem. Treškārt, padomes un valdes locekļu kvalitātes celšana un citi aspekti ir atbalstāmi, taču ir jautājumi, kā sasniegt šo rezultātu, ņemot vērā ierobežoto skaitu neatkarīgu speciālistu un cik lielā mērā ar izvirzītajiem kandidātu atlases kritērijiem iespējams dažādot piesaistāmo speciālistu loku. Ceturtkārt, atbalstām kapitālsabiedrību dalījuma grupās tālāku attīstību, diferencējot kapitālsabiedrību pārvaldību atkarībā no piederības grupai, kā arī virzību uz komerciālo valsts kapitālsabiedrību pārvaldības centralizāciju.

Dz. Gasūne piebilst, ka tuvākajā laikā saskaņošanai tiks nodots informatīvais ziņojums par kapitālsabiedrību juridiskās formas izvērtējumu, lai izpildītu ar likuma pārejas noteikumiem doto uzdevumu Ministru kabinetam.

P. Vilks aicina nevalstiskās organizācijas un sociālos sadarbības partnerus izmantot politisko ciklu, kurš uzsāksies rudenī, lai rosinātu pārmaiņas.

Padome nolemj:

Pieņemt iniciatīvas “Celt valsti, nevis nodokļus” atklāto vēstuli zināšanai.

Sēdi slēdz plkst. 12.⁰⁰

Pielikumā:

1. Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas uz 24 lapām un excel pielikums,
2. Vadlīniju projekts publiskas personas kapitālsabiedrību, publiski privāto kapitālsabiedrību un publiskas personas kapitālsabiedrību atkarīgo kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanai uz 17 lapām,
3. Iniciatīvas “Celt valsti, nevis nodokļus” atklātā vēstule uz 6 lapām.

Sēdes vadītājs

(paraksts)*

P. Vilks

Protokolētāja

(paraksts)*

K. Vītola